

etum. Certus sum quod flectat pro nobis aures divi- **A** corona, et exhortanti Leandro praestabitur venia; et
nas tua virginalis oratio. Et si pactum quod cum si perseveraveris usque in finem, salva eris. Amen.
Christo pepigisti servaveris, bene agenti tibi debetur

BEATORUM LEANDRI, ISIDORI ET FLORENTINÆ.

Cruz hæc alma gerit sanctorum corpora fratrum,
Leandri Isidorique piorum ex ordine vatium.
Tertia Florentina soror devota perennis
Et posita amborum consors sic digna quiescit.
Isiderus medio disjungit membra duorum.
Hi quales fuerint libris inquirito, lector,
Sic cognosce illos bene cuncta fuisse locutos,

Dogmate sanctorum cernens crevisse fideles
Æterno Domino, quos impia jura tenebant.
Utque viros credas sublimes vivere semper
Aspiciens sursum pictos contende videre.
Obiit felicis memoriae Leander episcopus die III Ka-
lend. Martias, æra DCXXI.

SANCTI LEANDRI, HISPALENSIS EPISCOPI, HOMILIA IN LAUDEM ECCLESIAE,

Ob conversionem gentis, post concilium et confirmationem canonum edita

(Mansi Concil. Collect.)

Festivitatem hanc omnium esse solemniorē fe- **B**
stivitatem, novitas ipsa significat. Quoniam sicut
nova est conversio tantarum plebium causa, et no-
biliora sunt solito Ecclesiae gaudia: nam multas
solemnitates per anni discursum celebrat Ecclesia,
In quibus tametsi habet gaudia consueta, nova vero
sicut in hac non habet. Aliter enim gaudet de rebus
semper possessis, aliter de lucris magnis his nuper
inventis. Pro qua re et nos majoribus gaudiis eleva-
mur, quia repente novos Ecclesiam parturisse popu-
los intuemur; et quorum asperitatem quondam ge-
mebamus, de eorum nunc gaudemus credulitate.
Ergo materia gaudii nostri tribulationis præteritæ
ocasio fuit. Gembamus dum gravaremur, dum
exprobremur; sed gemitus illi id egerunt, ut hi,
qui per infidelitatem nobis erant sarcina, fierent **C**
nostra per suam conversionem corona. Hoc enim gra-
tulative profert in Psalmis Ecclesia dicens: *In tri-
bulatione dilatasti me (Psal. iv)*; et Sara dum sæpe a
regibus concupiscitur, nec maculam pudicitiae sentit,
et Abraham causa pulchritudinis suæ divitem facit
(*Genes. xx*); ab ipsis enim regibus Abraham ditatur,
a quibus Sara concupiscitur. Condigne ergo Ecclesia
catholica gentes, quas simul concessit fidei suæ de-
core, ad sui eas sponsi, hoc est, Christi lucra trans-
ducit, et per ea regna suum virum divitem reddit,
per quæ se inquietari persenserit; sic enim dum ex
initio lacessitur, vel invidentium dentibus mordetur,
dum premitur, eruditur; et dum insectatur, dilata-
tur. Quoniam patientia suâ æmulatores suos aut
superat aut lucrator. Dicit enim ad eam divinus ser-
mo: *Multæ filiae congregaverunt divitias, tu autem super-
gressa es universas (Prov. xxxi)*. Si non mirum quod
hæreses filiae dicuntur, sed attendendum quod loco
epinarum ponuntur: filiae sunt, eo quod ex semine
Christiano generantur; spinæ sunt, eo quod foris a

Dei paradiso, hoc est, extra catholicam Ecclesiam
nutriuntur; et hoc non lectura [conjectura] sensus
nostri, sed Scripturæ divinæ auctoritate probatur;
dicente Salomone: *Sicut liliam inter spinas, sic
amica mea inter filias (Cant. xi)*. Ergo ne magnum
vobis videretur quod hæreses direxit filias, continuo
eas numerat [nominat] esse spinas; hæreses, inquam,
aut in aliquem angulum mundi, aut in unam gentem
inveniuntur versari. Ecclesia vero catholica, sicut
per totum mundum tenditur ita, et omnium gentium
societate constituitur. Recte ergo hæreses in caver-
nis, quibus latent, congregant ex parte divitias:
Ecclesia autem catholica in speculo [specula] totius
mundi locupleta supergreditur universi. Exsulta
ergo, et lætare, Ecclesia Dei, gaude, et consurge
unum corpus Christi, induere fortitudine, et juba
exultatione; quoniam tui mœrores in gaudium sunt
mutati, tristitiæ habitum in amictum lætitiæ versum
est. Ecce repente oblita sterilitatis et paupertatis tuæ,
uno partu populos innumeris genuisti Christo tuo.
Nam dispendiis tuis proficis, tuoque damno subere-
scis: tantus denique est sponsus tuus, ejus imperio
rogeris, ut dum te patiatur deperdari ad modicum,
rursam prædam tuam ad te reducat, et hostes tuos
tibi conquirit. Sic autem agricola, sic piscator, dum
lucra attendit futura, quæ seminat, et quæ amodo
inaccessit, non imputat damna. Tu proinde jam ne
fles, ne loqueas, temporaliter quosdam recessisse a
te, quos cernis cum magnis lucris rediisse ad te.
Exsulta ergo fidei confidentia, et tui capitis merito,
fide esto robusta; dum quæ recolis olim repromissa,
nunc cernis fuisse completa. Ait enim in Evangelio
ipsa Veritas: *Oportebat Christum mori pro gente, et
non tantum pro gente, sed ut filios Dei; qui erant di-
sparsi, congregaret in unum (Joan. xi)*. Tu profecto in
Psalmis proclamans, odientibus peccam dicens: *Ma-*

nificate Dominum mecum, et exaltemus nomen ejus in unum (Psal. xxxiii); et rursum: In conveniendo populos in unum, et regna, ut serviant Domino (Psal. ci).

Quam dulcis sit charitas, quam delectabilis unitas non nesciens per prophetica vaticinia, per evangelica oracula, per apostolica documenta, non nisi connexionem gentium prædicas, non nisi unitatem populorum suspiras, non nisi pacis, et charitatis bona disseminas. Lætare ergo in Domino, eo quod non sis fraudata desiderio tuo; nam quos tanto tempore, gemitu teste, et oratione continua concepisti, nunc post glaciem, post hiemem, post duritiam frigoris, post austeritatem nivis, vel jucunditatem agrorum, frugem, et lætos verni flores [*Forte*, veris, aut temporis verni], vel arridentes vinearum, stipitibus palmites, repente in gaudio peperisti. Ergo, fratres, tota charitate animi exsultemus in Domino, et jubilemus Deo salutari nostro. Hoc de cætero per ea quæ jam sublata sunt, ea quæ adhuc expectantur implenda vera esse credamus. Quæ enim præfata sunt, Domino dicente: *Alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me [ad me] adducere, ut sit unus grex, et unus pastor (Joan. x)*, ecce contuemur fuisse completa. Præ qua re non dubitemus totum mundum posse in Christo credere, atque ad unam ecclesiam convenire. Quoniam rursus ipso testificante didicimus in Evangelio: *Et prædicabitur (inquit) hoc Evangelium regni in universo orbe, in testimonium omnibus gentibus; et tunc (inquit) veniet consummatio (Matth. xxiv)*. Si ergo remansit pars aliqua mundi, vel gens barbara, quam fides non iradiaverit Christi, profecto credituram, atque in unam Ecclesiam esse venturam nullo modo dubitemus, si ea quæ Dominus dixit vera esse putamus. Ergo, fratres, reposita est loco malignitatis bonitas, et errori occurrit veritas: ut quia superbia linguarum diversitate ab unione gentes separaverat, eas rursus gremio germinatis colligeret charitas; et quemadmodum unus possessor est totius mundi Dominus, ita ut [ita, et] possessionis ejus esset unum cor, et animus unus: *Pete a me (ait) et dabo tibi gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ (Psal. ii)*; propterea et ex uno homine propagatum est omne hominum genus, ut qui ex uno illo procederent unum saperent, unitatem quærerent et diligerent. Ordo ergo naturalis exposcit ut qui ex uno homine trahunt originem, mutuam tenant charitatem; nec dissentiant a fidei veritate, qui non disjunguntur naturali propagine. Hæreses vero, et divisiones e fonte manant vitiorum; unde quisquis ad lenitatem venit, ex vitio ad naturam redit: quia sicut naturæ est fieri ex pluribus unitatem [*Forte*, ad unitatem], sic est vitii, fraternitatis declinare dulcedinem. Erigamur ergo tota mente, in gaudio; ut quia gentes studio decertandi perierant, sibi in amicitiam Christus unam Ecclesiam procuraret, in qua eas rursus reduceret concordia charitatis. De hac profecto Ecclesia vaticinatur propheta, dicens: *Domus mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus (Isa. ii)*; et iterum: *Erunt duo in carne una*

(Genes. ii); quod apostolus in Christo intelligit et in Ecclesia. Dum ergo ex omnibus gentibus unam vult Christus habere Ecclesiam, quicumque extraneus est ab ea, licet Christi nomine nuncupetur, Christi tamen corporis compage non continetur (*Ephes. v*). Hæresis enim, quæ respuit catholicæ Ecclesiæ unitatem, eo quod adulterino amore diligit Christum, non uxoris, sed concubinæ obtinet locum. Quoniam revera duos dicit Scriptura esse in carne una; videlicet Christum et ecclesiam, quo locum meretrix nullum invenit tertium. *Una est enim (ait Christus) amica mea, una est sponsa mea, una est genitrix suæ filia (Cant. vi)*. De quo item eadem Ecclesia pronuntiat dicens: *Ego dilecto meo; et dilectus meus mihi (Cant. vii)*. Quærant nunc hæreses, a quo constupretur vel cujus sint prostibulum factæ: quoniam ab immaculato toro recesserunt Christi; a quo quanto pretiosam esse novimus copulam charitatis, tanto Deum hac celebritate laudamus: quod gentes, pro quibus sanguis fusus Unigeniti sui, non passus est extra unum ovile diaboli dentibus devorari. Lugeat igitur veternosus prædo suam prædam amisisse, quia impletum videmus quod propheta vaticinante audivimus (*Isa. xliix*): *Equidem (inquit) hæc captivitas a forti tollitur [tolletur], et quod ablatum fuerat a robusto, salvatur [salvabitur]*; parietem enim discordiæ, quem fabricaverat diabolus, pax Christi destruxit; et domus, quæ divisione in mutuam certabat cædem, uno jam Christo lapide angulari conjungitur. Dicamus ergo omnes: *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis (Luc. ii)*. Nullum enim præmium charitati compensatur. Inde omni gaudio præponitur, quia et charitas facta est, quæ omnium

virtutum obtinet principatum. Superest autem ut A stis, Deum precibus adeamus; ut regnum, et gens, unanimiter unum omnes regnum effecti, tam pro quæ Christum glorificavit in terris, glorificetur ab stabilitate regni terreni, quam felicitate regni cœle- illo non solum in terris, sed etiam in cœlis. Amen.

AUCTORES INCERTI ANNI.

ANTONINUS PLACENTINUS.*

ANTONINI PLACENTINI

ITINERARIUM.

(Bolland., Maii tom. II.)

PROLOGUS.

Tornacense ms. titulum hunc præfert : *De locis sanctis quæ perambulavit beatus Antoninus martyr*. Bibliothecæ autem Vaticanæ Codex sub numero 636, cui titulus Bedæ et aliorum, opusculum idem sic inscribit : *Relatio Beati Antonini martyris*. De hoc, inquit Pater Daniel a Virgine Maria in *Vinea Carmeli* num. 1331, Molanus in *Martyrologio* ad diem 13 Novembris, *Placentiæ Revelatio sancti Antonini martyris*. Sed addiderat notulam, ut significaret festum hoc esse minus principale istius sancti, nec in Usuardo repertum, sed aliunde acceptum. Principale autem festum tam apud antiquos, quam in Romano hodierno notatur die 30 Septembris; ubi Baronius lectorem remittit ad Petrum de Natalibus lib. viii, cap. 133. Cur huc non remisit nos Pater Daniel? Legissemus ibi quod « Sanctus Antoninus martyr... de Placentinis finibus egressus, per orientales provincias pertransivit, et multa miracula fecit, demum ab infidelibus tentus, et capite cæsus glorioso martyrio coronatus est? » Sed ista legentes, etiam legissemus, quod iste « sanctus Antoninus fuit ex sacra legione Thebæorum, et socius beati Mauritii martyris. » Hoc autem indicare lectori, erat evertere totam auctoritatem ejus scripti, cui summa fides postulabatur. Fieri enim non poterat, ut idem sub Diocletiano ac Maximiano imperatoribus militasset, duce sancto Mauritio, cujus martyrium anno 297 ascribit Baronius; et ea omnia reperisset in Terra Sancta, quæ hic narrantur, quæque non nisi sub Constantino Magno cœperunt innotescere; ut de Justiniano nihil dicam, cujus hic mentio fit aliquoties, et cujus imperium cœpit anno 527. Ego ut neminem hic accuso, sic nec puto mihi sequendum exemplum tale; et Leonis Allatii judicium laudo, qui Vaticanæ Bibliothecæ monumenta omnia notissima habens, alia quidem inde excerpsit Symmictis suis adjungenda; sed *Itinerarium S. Antonini martyris* nomen præferens, luce publica indignum censuit. Sic autem censuit, non tantum quia tempori non suo ascriptum, sed quia ipsum inveniebat, præ aliis similis argumenti Latinis scriptis, refertum tabellis plane anilibus, quas nobis satis erit asterisco * notare, ut animum advertat lector. His porro, qui paulo notiores habent locorum situm, quique alias legerunt itineraria sacra atque profana, considerandum relinquo, utrum in hac relatione inveniri possit verisimilis ratio itineris alicujus; ubi nihil ordinatum digestumque, ex more eorum qui prudenter et certo ductu peregrinantur; sed confusa omnia, velut si per somnium res agatur in mente, non autem corporeo motu super terram. *Antonini Placentini Itinerarium* simpliciter vocavi, ut neque errorem evidentem secutus videar, si scripsero *Martyrem*; neque prorsus a jam nota appellatione recedam, si omisso nomine *Antonini* vocavero *Anonymi Itinerarium*, respectu auctoris nomen suum non exprimentis. Nunc ipsum lege, et annotationes sub textu appositas. Ut vero etiam discernere valeas ea loca quæ hinc excerpta nobis objiciuntur, tanquam luculenta prætensæ antiquitatis documenta, placuit illa Italico caractere repræsentare.

* Martyr sæculo vi; sub cujus nomine incerta fide fertur, *Itinerarium de locis Terræ Sanctæ quæ perambulavit*, præmissum a Papebrochio *Actis Sanctorum*, tomo II Maii, Antuerpiæ 1680, in-fol., atque editum primum a Claudio Menardo. Audegavi sive Juliauagi 1681, in-4°.